

Modernizacja małopolskich skansenów. Trwają prace w ramach projektu Skansenova

Zainicjowany przez Województwo Małopolskie projekt „SKANSENOVA – systemowa opieka nad dziedzictwem w małopolskich muzeach na wolnym powietrzu” wszedł w kolejny etap realizacji. Dzięki projektowi zabytki architektury drewnianej zgromadzone w skansenach na terenie województwa małopolskiego zostaną gruntownie odnowione, zabezpieczone przed pożarami i klęskami żywiołowymi, co zapewni większe bezpieczeństwo i komfort zwiedzającym. Powstaną także nowe ekspozycje i obiekty do zwiedzania, zostanie poszerzona oferta kulturalno-edukacyjna dla dzieci i dorosłych. Dzięki projektowi będzie możliwe szersze udostępnianie zabytków zwiedzającym i wzmocnienie pozycji skansenów jako nowoczesnych instytucji kultury.

Małopolska jest regionem o jednym z największych skupisk muzeów na wolnym powietrzu w Polsce. Chętnie odwiedzane przez turystów skanseny wymagają jednak ciągłych prac konserwatorskich i modernizacyjnych. W objętych projektem Skansenova dziewięciu skansenach już widać efekty pierwszych prac remontowych i konserwatorskich, które ruszyły w okresie wakacyjnym. Do tej pory zrealizowano działania za kwotę ponad 1 500 000 zł.

Jest to pierwszy realizowany na tak dużą skalę i tak kompleksowo projekt konserwacji i rewitalizacji zabytków drewnianych w regionie. Różnego rodzaju prace będą prowadzone w sumie w 104 zabytkowych obiektach, w tym 4 zostaną translokowane. Kilkadziesiąt budynków zostanie dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, zmodernizowanych zostanie 10 wystaw stałych, a 81 obiektów zostanie zabezpieczonych przed kradzieżą i zniszczeniem.

Całkowity koszt inwestycji to blisko 13,7 mln zł, a kwota dofinansowania z Unii Europejskiej przekracza 9,1 mln zł. Unijne wsparcie pochodzi z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020, natomiast pozostałą część finansują Województwo Małopolskie oraz instytucje kultury i gminy.

DZIAŁANIA W POSZCZEGÓLNYCH SKANSENACH

Muzeum Dwory Karwacjanów i Gładyszów w Gorlicach

W oddziałach Muzeum Dwory Karwacjanów i Gładyszów w Gorlicach trwają prace remontowo-konserwatorskie obiektów Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku (m.in. wymiana klepisk, wymiana pokryć dachowych z gontu, impregnacja drewna). Rozpoczęły się także prace konserwatorskie w Zagrodzie Maziarskiej w Łosiu, gdzie jest planowane także przeniesienie obiektu drewnianego, odtworzenie go i zaadaptowanie na cele wystawowe i kulturalno-edukacyjne.

Muzeum Kultury Ludowej w Sidzinie

W skansenie w Sidzinie rozpoczęto wymianę pokrycia dachowego w obiekcie Chałupa Wójta Maja. Stare pokrycie jest stopniowo demontowane i zakładane są nowe gonty. W kolejnym etapie prac przewiduje się konserwację budynku Chałupy Banasika oraz wymianę pokrycia dachowego na budynku Chałupa Anny Kozioł.

Muzeum Nadwiślański Park Etnograficzny w Wygiełzowie i Zamek Lipowiec

W ramach projektu zostaną wymienione strzechowe i gontowe pokrycia dachowe wraz z konserwacją więźby na dużej części zabytkowych obiektów Muzeum (m.in. okole ze Staniątek, chałupie z Podolsza, domu z Chrzanowa oraz dzwonnicy z Nowej Góry), prace konserwatorskie obejmą także zabytkowy kościół z Ryczowa z XVII w., który jest najcenniejszym zabytkiem drewnianym na terenie skansenu w Wygieźzowie. Poza remontem dachu i zewnętrznego oszalowania drewnianego kościoła zostanie wyposażony w nowoczesny, automatyczny system gaśniczy typu „FOG”, który zabezpieczając obiekt za pomocą mgły wodnej, będzie w stanie zapewnić mu pełne bezpieczeństwo przeciwpożarowe. Poza tym kościół zostanie wyposażony w nowoczesny system nagłaśniający, który zwiększy komfort zwiedzających, biorących udział w uroczystościach i wydarzeniach odbywających się w tym najstarszym i najcenniejszym obiekcie Muzeum.

Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu

W nowosądeckim Muzeum prace remontowo-konserwatorskie są prowadzone w Sądeckim Parku Etnograficznym. Rozpoczęto prace przy siedmiu zabytkowych obiektach – sześciu w sektorze pogórzańskim i jednym w sektorze kolonistów niemieckich (w kościele ewangelickim). Roboty w tej świątyni obejmują impregnację powierzchni drewnianych, impregnację dachu gontowego oraz restaurację polichromii sufity, na fasadach (wklęsłych narożnikach) oraz na balustradzie empor. W sektorze kolonistów niemieckich wykonano impregnację znacznej części powierzchni drewnianej i dachu. Trwają prace przy konserwacji polichromii.

W sektorze pogórzańskim pracami konserwatorskimi objęto stodołę z Wojnarowej, chałupę i stajnię z Mszalnicy, chałupę i stodołę z Niecwi oraz chałupę z Lipnicy. Wszystkie budynki poddano kompleksowym zabiegom naprawczo-konserwatorskim, które miały na celu zarówno wymianę destruktywów, jak i zabezpieczenie powierzchni drewnianych przed działaniem czynników atmosferycznych oraz bakterii, glonów, porostów, grzybów. Na pięciu budynkach wymieniono słomiane pokrycia dachowe, przy niektórych obiektach konieczne było uzupełnienie kamiennych fundamentów. W sierpniu rozpoczęto także remont ogrodzenia Sądeckiego Parku Etnograficznego. Zgodnie z projektem, pracom konserwatorskim i budowlano-remontowym poddano 2000 metrów bieżących ogrodzenia. Roboty polegały na usunięciu pozostałości stóp, zniszczonych słupków i siatki oraz zastąpieniu ich nowymi elementami ze stali ocynkowanej. Część ogrodzenia poprowadzono nowo wytyczoną granicą. Przeprojektowano także ogrodzenie wraz z dwuskrzydłową bramą od strony Miasteczka Galicyjskiego. Ma ono obecnie postać estetycznych murowanych słupków krytych dwuspadowymi daszkami zrobionymi z impregnowanych gontów łupanych. Pomiędzy słupkami zamontowano masywne, drewniane łąty.

Muzeum Okręgowe w Tarnowie

Działania projektowe obejmują dwie lokalizacje: Zagrodę Felicji Curyłowej w Zalipiu i Dwór w Dołędze. W pierwszej planowane są kompleksowe prace – restauracja i konserwacja wszystkich budynków zabytkowej Zagrody Felicji Curyłowej, w skład której wchodzi: budynek mieszkalny, obora, stodoła, bróg i studnia oraz chata biedniacka, a także relokacja zabytkowej chaty Stefanii Łączyńskiej na teren Zagrody oraz zakup niezbędnego wyposażenia do obiektu. Już wykonano instalacje zabezpieczeń przeciwpożarowych i przeciwłamaniowych oraz przygotowano okablowanie pod instalacje kamer telewizji przemysłowej w budynkach. W Dworze w Dołędze jest planowana restauracja i konserwacja zabytkowego budynku dworu oraz spichlerza, a także przeniesienie i montaż zabytkowej chaty drewnianej zmagazynowanej na sąsiedniej działce. W zakres projektu wchodzi roboty budowlane, remontowe, instalacyjne i konserwatorskie, a także zakup wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności kulturalnej.

Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej

W zubrzyckim skansenie przystąpiono do odbudowy dwubudynkowej Zagrody Pawlaczek z Jabłonki, która w przyszłości będzie udostępniona jako część ekspozycji stałej skansenu – wykonano prace ziemne oraz wylano fundamenty, następne prace będą związane już bezpośrednio ze złożeniem zabytkowej substancji w całość. Równolegle rozpoczęła się budowa ogrodzenia tzw. nowego sektora skansenu, tzn. części, która jest rozwinięciem zubrzyckiego Muzeum. Jej zręby zaistniały już w latach '90, lecz na faktyczne wcielenie koncepcji w życie trzeba było poczekać do początku XXI wieku – w latach 2008–2012 powstała m.in. niezbędna architektura (drogi, mosty, plac zabaw, instalacja przeciwpożarowa) oraz 8 budynków w ramach programu MRPO „Rozwój Orawskiego Parku Etnograficznego w Zubrzycy Górnej”, teraz zaś przyszedł czas na odpowiednie zabezpieczenie: częściowo wykonane z siatki, a częściowo – od strony drogi wojewódzkiej i gminnej – nawiązujące do kształtu istniejącego wokół „starego sektora”, tzn. łączące w sobie elementy drewniane i kamienne, pokryte gontem.

Ze względu na charakter prac oraz niesprzyjającą momentami aurę w skansenie mogą występować czasowe niedogodności dla zwiedzających, jednak zarówno inwestor, jak i wykonawca dokładają wszelkich starań, aby były one jak najmniej uciążliwe. Dotyczą one jedynie wspomnianego „nowego sektora”, natomiast najstarsza, parkowa część, z bezcennym Dworem Moniaków, nieustannie zaprasza swoją spokojną, zaciszną atmosferą.

Skansen Drewnianego Budownictwa Ludowego w Dobczycach

Trwa pierwszy etap prac, który obejmuje prace konserwatorskie i restauratorskie przy czterech obiektach zabytkowych skansenu, oraz remont obiektów przeznaczonych na magazyny studyjne. W dalszej kolejności zaplanowano prace zabezpieczające przed kradzieżą i zniszczeniem, zakup trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej oraz modernizację wystawy stałej skansenu.

WIZYTA STUDYJNA W MAŁOPOLSKICH SKANSENACH

W dniach 25–26 października 2017 planowany jest wyjazd terenowy przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego oraz partnerów projektu do wszystkich skansenów, w których trwają prace inwestycyjne. Celem wizyty jest zapoznanie się z postępem prac remontowo-konserwacyjnych, omówienie dalszych etapów realizacji inwestycji oraz założeń kampanii promocyjnej projektu, która rozpocznie się w przyszłym roku.

Projekt „**SKANSENOVA – systemowa opieka nad dziedzictwem w małopolskich muzeach na wolnym powietrzu**” jest realizowany w formule partnerstwa przy udziale finansowym środków europejskich w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020, Działanie 8.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury.

Całkowita wartość projektu: 13 608 004,62 zł, w tym:
dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego: 9 119 674,31 zł,
budżet JST i inne krajowe środki publiczne: 4 488 330,31 zł.